

KOTTAPROGRAM TÁBLAESZKÖZÖN

Az utóbbi időben egyre jobban háttérbe szorulnak a papír alapú kották, és jobban előtérbe kerülnek a számítógépen és egyéb eszközön tárolt zenei lejegyzések.

Sok zenész ismerősömnél láttam (legfőképpen a jazz műfajban), hogy a kottáját egy táblagépen tárolta. Illetve egy jazz-bőgős iPadjában olyan alkalmazásra bukkantam, melyben az egyes darabok akkordjai úgy helyezkednek el, ahogy azt korábban hangnemileg beállította. Ha átváltoztatja a hangnemet, akkor automatikusan változik vele maga a kottakép is. Ez abból a szempontból is áttörőnek mondható, hogy nem kell több hangnemű kottákat cipelnie: kiböngészi a megfelelő kottát, kiválasztja a megfelelő hangnemet, amelyet az énekes vagy a szólista szeretne játszani, és abban a másodpercben beáll a megfelelő változatra (hangnemre) a kotta. Ehhez hasonló programok léteznek különféle táblaeszközre.

Az alábbiakban néhány ehhez a csoportba tartozó programot szeretnék megmutatni.

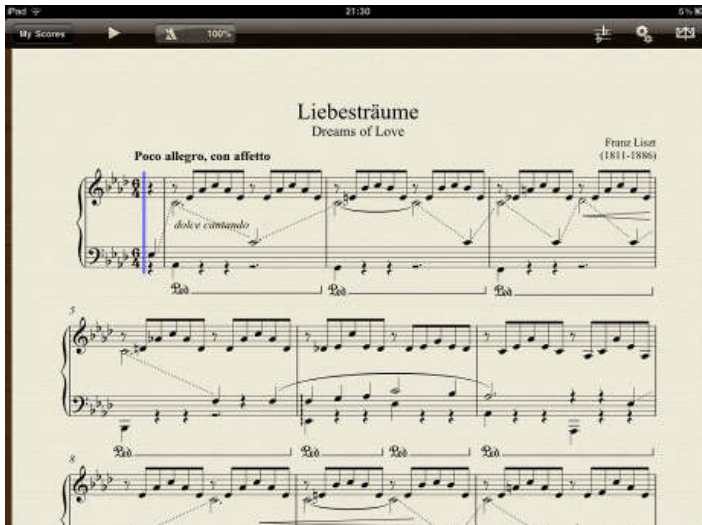
AVID Scorch

IOS ingyenes : <https://itunes.apple.com/us/app/avid-scorch/id436394592?mt=8>

Ez a program az utóbbi időben egyre jobban elterjedt a zenész társadalomban. A zenész körökben nagyon híres Sibelius cég által kifejlesztett AVID Scorch nevű program jelenleg csak az Apple cég által piacra dobott mobil eszközén, az IPAD-on elérhető.

A program elindítását követően egy polcos elrendezésű képet kapunk, melyen szépen elrendezve találjuk meg az egyes kottáinkat. A képen látható kottákat a programmal automatikusan megkapjuk, nem töltöttem le hozzá semmilyen egyéb más kottákat. A kották letöltéséről későbbiekben még szót szeretnék ejteni. A fenti kereső segítségével könnyen megtaláljuk azt a kottát, melyre éppen szükségünk van. Jelen helyzetben nem szükséges ez a rész, mivel nincs olyan sok kotta a polcunkon. A megfelelő kotta kiválasztását követően a kotta betöltődik.

Betöltést követően egy nagyon szépen átlátható kottakép tárul elénk, melyből jól kivehetőek az egyes kottafejek, ütemjelzések, tempó és egyéb jelzések. Ami a fenti menüsört illeti, ott található a program legfontosabb tulajdonságai:

↓

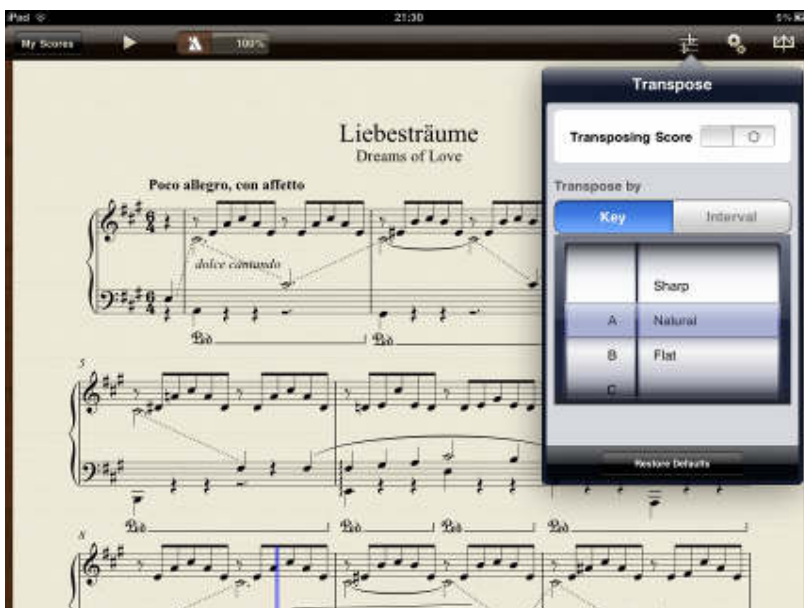
Metronóm

↓ | ↓

előjegyzés | kotta-

A metronóm százalékos értékével beállítható a lejátszás sebessége. Érdekes módon általában a metronómokat egy egységnyi idő alatti leütés számok alapján lehet beállítani.

Az előjegyzés szerintem a program egyik legjobb és legfontosabb menüpontja.

Az előjegyzés menüpont segítségével hangnemileg könnyedén megváltoztatható a kottakép. Két fő típusa van az előjegyzés-váltó menüpontnak

- Ha egy konkrét hangnemre szeretnénk változtatni a kottánkat
- Ha 1-2 fél vagy egész hanggal szeretnénk feljebb, illetve lejjebb transzponálni kottánkat.

Az egyes transzponálás (legyen szó konkrét hangnemről vagy a másik változatról) nagyban megkönnyíti az előadó dolgát, mivel egyrészt nem kell az egyes hangnemekről külön kottát tartani, illetve nem kell játszás közben a látott kottát átgondolni más hangnemben, és úgy eljátszani. Ez főként egy énekes vagy más szólista szempontjából jó tulajdonság, mivel nem minden előadóművész tud egy konkrét hangnemben énekelni / játszani egyéb problémák miatt (hangterjedelem, szólista kottája egy hangnemben íródott), így a kísérő zenész(ek) egy kattintás után már abban a hangnemben tud(nak) játszani, amiben a szólista szeretné, hogy megszólaljon a kíséret.

A beállítások menüponttal különféle megjelenítési módozatokat lehet beállítani, illetve természetesen megváltoztatni. Módosítani lehet:

- a kotta háttérét
- a kottaképet
- az egyes szövegrészek betűtípusát

Háttérváltoztatás

Kottakép változtatás

A kottatartó menüpontban teljes képernyős módra változik a kottakép, melynek megérintésével lapozható a kotta.

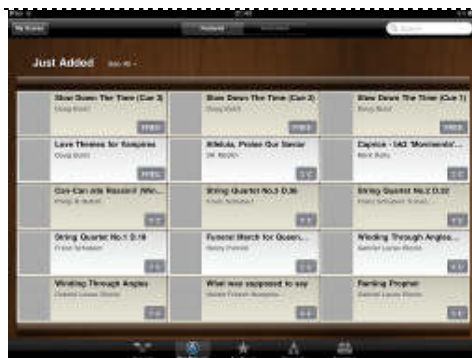
A programnak egyéb másik fő része az egyes kották letöltése.

Ez a rész 4 fő részből áll:

- Kiemelt kottaanyagok

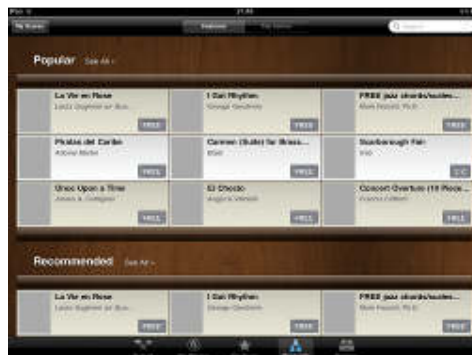
- Legfrissebb anyagok

- Legkeresettebb kottaanyagok
(pénzes és ingyenes állományok)

- Népszerű anyagok

+1 Bejelentkezést követő adminisztráció

Összegezve elmondható, hogy a program nagyba megkönnyíti az előadóművész dolgát több szempont szerint:

- egy táblagépbe több 100 kotta tárolható,
- gyönyörűen átlátható, nem koszolódik, nem veszik el, nem gyűrődik össze,
- egy klikkeléssel átváltoztatható a kotta hangneme,
- egy klikkeléssel változtatható a kotta,
- érintésre lapozódik.

Ireal B

INGYENES IOS-re: <https://itunes.apple.com/us/app/ireal-b-music-book-play-along/id298206806?mt=8>

PÉNZES ANDROIDRA <https://play.google.com/store/apps/details?id=com.massimobiolcati.irealb>

Az előzőhöz sok szempontból hasonló programról szeretnék említést tenni.

2013. március 8 és 10 között került megrendezésre intézményünkben a II. Országos Jazz – zenei verseny, ahol a versenyzőket egy háromtagú tanári zenekar kísérte. Az egyiknél láttam, hogy nem papírkottát helyez a kottatartójára, hanem egy Ipadot, melyben megtalálható volt a teljes három nap kottaanyaga. Gondoltam, biztos felkészült rendesen az egyes darabok hangnemes kottáival. Az egyes szólisták a kottákon belül különféle hangnemekben szoktak játszani, és ez

nagyban megnehezíti az ehhez hasonló versenyek háttérzenekarainak munkáját. Igazából akkor találkoztam először ezzel az alkalmazással, de akkor még nem nagyon fordítottam rá figyelmet.

Az utóbbi napokban, mikor a szakdolgozatomat állítottam össze, jutott eszembe, hogy a kolléga a fenti programhoz hasonló programot használt. Megkérdeztem tőle, hogy pontosan melyik programról van szó, és ő mutatta meg nekem az alkalmazás legfontosabb tulajdonságait. Elmondása szerint ez a program a jazz-zenész társadalomban egyre jobban elterjedt. Az ő programverziójával (Apple Ipad OS) ellentétben, az alábbiakban ugyanakkor a programnak az Androidos változatát fogom bemutatni.

A program egyik fő erénye, hogy az összes jazz-szerzemények megtalálhatóak a programban. Természetesen a program ebből adódóan nem ingyenes alkalmazás:

- Adroidos operációs rendszerben hozzávetőleg 2500 Forint
- Apple IOS operációs rendszerre £ 5,5

A program megvásárlását követően, a programba épített fórumon keresztül, egyszerűen letölthető a 1300-1400 tételből álló jazz-zenei anyag.

A kollégám elmondása szerint ez a 1300 ténylegesen tartalmazza az össze művet, mely a világon létezik. De ha a másik tulajdonságát is figyelembe veszem, mégpedig a transzponálási (hangnemből való átmozgatási) lehetőségét, akkor a művek száma valójában az 1300 többszöröse.

A

$\frac{4}{4}$ C Δ 7 E \flat 7 | A-7 G7 | G \flat 7 | B Δ 7 B-E7 |

A Δ 7 D \flat 7 | G \flat -7 E7 | E \flat 7 | A Δ 7 }

B

A \flat 7 | D \flat 7 | D-7 | G7 |

C Δ 7 | / | D \flat -7 | G \flat 7 ||

A

C Δ 7 E \flat 7 | A-7 G7 | G \flat 7 | B Δ 7 B-E7 |

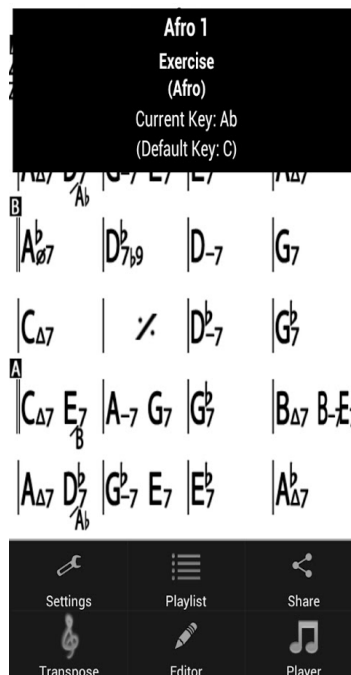
A Δ 7 D \flat 7 | G \flat -7 E7 | E \flat 7 | A Δ 7 ||

Maga a program indítását követően egy listából választhatjuk ki a megfelelő kottát. Eleinte a program különféle cím nélküli kottákat ajánl fel. A fórumából egy file letöltését és telepítését követően jelenik meg az 1300 kotta.

A megfelelő kotta kiválasztását követően nem igazi kottakép jelenik meg, mivel a jazz szakos tanárok az ötvonalas kotta helyett különféle akkordokkal kísérik a szólistát. Ezeket rendszerint ütemes formában, de öt vonal nélkül ábrázolják (ahogy a bal oldali képen látszik).

Az Androidos készülékeken megszokható, hogy a menüsor nem látható alaphelyzetben, ezt egy külön gomb segítségével lehet előtérbe hozni. A menüsor elrendezés szempontjából hat részre bontható:

- Beállítások
- Aktuális mű hozzáadás egy lejátszási listához
- Megosztás
- Transzponálás
- Szerkesztés
- Lejátszó

A menüsoron kívül még egy információs csík is helyet kapott a kijelző felső részében, amelyben információt kapunk a mű címéről, stílusáról, aktuális és eredeti hangneméről.

A beállítások menüponttal különféle esztétikai beállítást végezhetünk el: például az akkordkép színe, illetve a háttér színárnyalatát.

A playlist menüpont segítségével létrehozhatunk egy lejátszási listát, mellyel megkönnyíthetjük egy előadás közbeni dalváltást. (Nem 1300 kotta közül kell egyik pillanatról a másikra kiválasztani a másik játszandó dallamot)

A megosztás (share) pontban a program belső fórumára lehet az aktuális dallamot megosztani, illetve egy megadott e-mail címre elküldeni.

A Transpose (transzponálás / hangnemváltás) menüpont segítségével az eredeti hangnembe megjelenített dallamot tudjuk különféle hangnemben egy klikkeléssel átrakni. Ahogy a program bevezetőjében említettem, ez nagyon jó tulajdonság például egy énekes kísérésénél, amikor megmondja, hogy ő milyen hangnemben szeretne énekelni, így a kísérő zenészek egy pillanat alatt a megfelelő hangnemű „kottát” olvassák.

A feljövő ablak felső részében megjeleníti a dallam eredeti hangnemét, illetve kiválasztásos (pöttyös) formában egy klikkeléssel íródik át a dallam hangneme.

A lejátszó (player) menüpont segítségével meghallgatható maga az aktuális hangnemű dallam, illetve kíséretet is képes adni a megjelenített kottához.

Összességében: ha összegyűjtenénk a programok pozitív (legfontosabb tulajdonságait), akkor az alábbi rangsort állítanám fel:

AVID Scorch	Ireal B
1. Transzponálási lehetőség egy klikkeléssel	3. az összes létező mű elérhetősége fórumon keresztüli letöltéssel
2. Legfrissebb és legnépszerűbb kották gyűjteménye	4. Transzponálási lehetőség egy klikkeléssel
	5. Lejátszó program kíséretes funkcióval

A fejezet végén végezetül elmondható, hogy az Ireal B jazz szempontból páratlan, az AVID Scorch viszont klasszikus zene szemszögből gyökeres változást hoz a zenei életben. Lehet mondani, hogy talán idővel ezen eszközök elterjedése, illetve kedvezőbb feltételekkel és árakkal, szélesebb rétegek számára való hozzájutással technikai „kottacsodaként” felválthatja a papír alapú lejegyzéseket.

Szolfézs a zsebben - Madárszó

1. ábra madárszó

Fotó: <https://i.vtimg.com/vi/AbQbC2L5ATo/hqdefault.jpg>

Létezik egy táblaeszköze készített szolfézs tanuló alkalmazás. Ez az alkalmazás a madárszó nevet kapta, és a segítségével fejleszhető a kottaolvasás, a zenei memória, illetve finomítja a zenei hallást. Könnyen segít megtanulni a szolmizációt. A program lényege, hogy egy ötsoros távvezetékre kell ültetni a madarakat, ezzel énekelni kezdenek.

Kétfajta madár létezik: a zöld színű madarakkal nyolcadok készíthetőek, a piros színű madarakkal negyedek készülnek, és természetesen így is énekelnek. A madarakat úgy kell elhelyezni a vezetéken, hogy megfeleljen a korábban hallott és látott kottának. Egy alkalommal segítség kérhető a bal alsó sarokban található kérdőjel feliratú tojás megnyomásával.

Ilyenkor lejátsza az eredeti dallamot. Amikor azt gondoljuk, hogy készen vagyunk, a bal felső sarokban a

2. ábra Pillanatkép a Madárszóból

Foto: saját fotó

program énekléssel ellenőrzi az általunk készített kottát. Ha valamelyik madarat nem jó vezetékre ültettük, sírni kezd, ezzel megmutatva, hogy rossz helyen van a madárka. A program demo változata ingyenesen letölthető a letöltő központból.

Zongoratanulás tanár nélkül?

Természetesen erre a kérdésre azt kell válaszolni, hogy nagyon fontos a tanár jelenléte, de az alábbiakban egy olyan alkalmazást szeretnék bemutatni, mely a tanár nélkül próbálja zongorázni tanítani a felhasználót. Ráadásul zongora helyett egy táblaeszközzel. Bármennyire is nevetséges, de talán lehetséges.

A programba számos könnyű és nehezebb zeneszámot töltöttek be a klasszikustól egészen a könnyűzenéig. Ezeket a dalokat lehet egy virtuális zongora segítségével lejátszani. A lejátszás alatt mozgó kék és sárga téglalapok mutatják, hogy mikor melyik billentyűt kell lenyomni.

A szerzőről

Balogh Gábor Informatika szakos középiskolai tanár (Egressy Béni Református Művészeti Középiskola)